

GreenValley aan de Maas

Rotterdam klimaatneutraal in 12.000 dagen

GreenValley aan de Maas – Rotterdam klimaatneutraal in 12.000 dagen

GreenValley aan de Maas, dat is wat GroenLinks van Rotterdam wil maken. Het is een groen perspectief op de toekomst van Rotterdam.

GreenValley combineert de economische kracht van Silicon Valley met de ambities van groene politiek.

GreenValley komt tegemoet aan de behoefte van een goede en gezonde leefomgeving waarvan ook onze volgende generaties nog volop kunnen genieten.

GreenValley weet dat de Rotterdamse toekomst ligt in een groene economie met creativiteit en innovatie.

GreenValley ziet dat groene technologie Rotterdam, Nederland en de rest van de wereld prettiger en mooier kunnen maken.

Arno Bonte, fractie GroenLinks Rotterdam, 1 maart 2007

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2.1 Gemeentelijke organisatie	5
2.2 Doelstellingen	5
2.3 Voorstellen	5
3.1 Bedrijven	7
3.2 Doelstellingen	7
3.3 Voorstellen	7
4.1 Energieproducenten	9
4.2 Doelstellingen	9
4.3 Voorstellen	9
5.1 Scheepvaart	10
5.2 Doelstellingen	10
5.3 Voorstellen	10
6.1 Verkeer en Vervoer	11
6.2 Doelstellingen	11
6.3 Voorstellen	11
7.1 Woningen	13
7.2 Doelstellingen	13
7.3 Voorstellen	13
8.1 Burgers	14
8.2 Doelstellingen	14
8.3 Voorstellen	14
9 Tijkpad	15

1. Inleiding

Op 7 december 2006 trad Rotterdam toe tot de *Large Cities Climate Leadership Group*. Een groep van 25 wereldsteden die worden gesteund door het Clinton Climate Initiative, en zich heeft gecommitteerd zich in te zetten voor tegengaan van klimaatverandering. Het is niet gek dat Rotterdam zich opstelt als voorvechter van klimaatbeleid. Voor Rotterdam heeft de klimaatverandering serieuze consequenties. Rotterdam ligt grotendeels op of onder NAP-niveau, zodat een zeespiegelstijging rampzalig kan uitpakken. Maar naast de veiligheidsaspecten kan klimaatverandering ook tot grote economische schade voor Rotterdam leiden.

Met de toetreding heeft Rotterdam zich in één klap het imago verworven van klimaatvriendelijkste stad van Nederland. Maar de tijd van mooie voornemens is nu voorbij, het komt nu aan op concrete maatregelen. Geen woorden maar daden. In deze notitie doet GroenLinks een aantal voorstellen om vorm te geven aan de ambitie van 3 procent CO2 reductie per jaar. Dat is 50 procent CO2 reductie in 2025. En 100 procent CO2 reductie in 2040. Kortom, Rotterdam klimaatneutraal in 12.000 dagen.

We willen laten zien dat een ambitieuze klimaatdoelstelling niet moeilijk te realiseren hoeft te zijn als Rotterdam er nú mee begint. Een ambitieus klimaatbeleid biedt kansen voor gevestigde bedrijven, nieuwe ondernemers en de werkgelegenheid. Groene technologie is binnen handbereik. We moeten het gaan gebruiken. Massaal. GroenLinks pleit voor groene innovaties die de Rotterdamse economie stimuleren en schoner maken. Ons ideaal is Rotterdam als een GreenValley aan de Maas. Een economie die de innovatieve kracht van Silicon Valley combineert met de ambities van moderne groene politiek.

GreenValley is een keuze. Het is een afscheid van het Rotterdam van de containers en de fossiele brandstoffen. Rotterdam moet niet de sjouwer van Europa willen zijn. En ook niet de benzinepomp van Europa. Doorvoer en geschuif met dozen levert economisch weinig op en veroorzaakt veel vervuiling. Olie en steenkolen zijn de brandstoffen van de vorige eeuw, om mee te kunnen in de 21^e eeuw moet Rotterdam zich ontwikkelen tot haven van de duurzame energie.

Klimaatmaatregelen richten zich op energiebesparing, energietransitie en innovatie. De maatregelen zijn onder te verdelen in zes categorieën: de gemeentelijke organisatie, bedrijven, scheepvaart, verkeer en vervoer, woningen en burgers. Per categorie verschilt het potentieel aan CO2-reductie, de kosteneffectiviteit en de gemeentelijke invloed (zie tabel). In deze notitie zijn alleen voorstellen opgenomen met een hoge kosteneffectiviteit (veel CO2-reductie per uitgegeven euro). Voor veel voorstellen is samenwerking met bedrijven, burgers en andere overheden nodig. We kunnen GreenValley alleen samen realiseren. We hebben ieders inzet hard nodig.

Gemeentelijke invloed, reductiepotentieel en kosteneffectiviteit klimaatmaatregelen

	Gemeentelijke invloed	Potentieel aan CO2-reductie	Kosten-effectiviteit
Gemeentelijke organisatie			
Bedrijven			
Scheepvaart			
Verkeer en vervoer - Vrachtverkeer			
Verkeer en vervoer - Personenverkeer			
Woningen - Bestaand			
Woningen - Nieuw			
Burgers			

2.1 Gemeentelijke organisatie

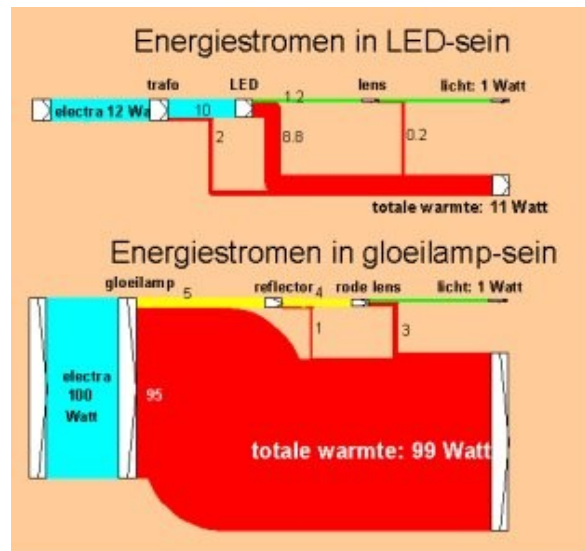
De gemeente heeft een voorbeeldfunctie ten opzichte van burgers en bedrijven. Daarom is het belangrijk dat juist de gemeente zelf een voortrekkersrol speelt op het gebied van energiebesparing en het gebruik van duurzame alternatieven. Het is mogelijk om nog in deze collegeperiode de gemeentelijke organisatie volledig klimaatneutraal te maken. Voor het grootste deel door maatregelen die het energiegebruik reduceren en gebruik maken van duurzame energie. Het deel dat de gemeente nog niet klimaatneutraal is, kan worden gecompenseerd door bosaanplant.

2.2 Doelstelling

- Een CO₂-neutrale gemeentelijke organisatie in 2010.

2.3 Voorstellen

- **Zuinige straatverlichting.** Voor de openbare verlichting wordt volledig overgegaan op LED-verlichting, liefst in combinatie met maatregelen om de verlichting 'slimmer' te maken, zoals dimmers. LED-verlichting is veel energiezuiniger dan de huidige straatverlichting. Binnen 10 jaar is alle verlichting vervangen. Het aanpassen van straatlantaarns verdient zich in zeven tot tien jaar terug. De levensduur van nieuwe lichtsystemen is 15 tot 30 jaar.
- **Zuinige verkeerslichten.** Voor verkeerslichten wordt overgegaan op LED-verlichting. Verkeerslichten en scheepvaartseinen lijken efficiënt maar ze zetten slechts één procent van de elektriciteit om in gekleurd licht. Dankzij Rijkswaterstaat en een aantal lampenfabrikanten is er echter sinds kort een nieuwe, perfecte lamp voor alle scheepvaart en verkeersinstallaties op de markt die gebruik maakt van de LED-technologie. De meerkosten van de LED-lamp ten opzichte van de oude gloeilamp verdienen zich in zeer korte tijd terug. Ze gebruiken 90 procent minder elektriciteit, produceren direct de juiste kleur, gaan langer mee en vragen minder onderhoud.
- **Groen aanbesteden.** Bij alle aanbestedingen stelt de gemeente strenge milieuvoorwaarden.
- **Schoon wagenpark.** Binnen 10 jaar is de gemeente Rotterdam overgegaan op een schoon wagenpark. Alle gemeentelijke wagens zijn hybride en rijden op bio-ethanol, gas of een schonere brandstof. Ook Burgemeester en Wethouders schaffen hybride dienstauto's aan.
- **Klimaatneutraal vliegen.** De burgemeester, de wethouders, de raadsleden en de ambtenaren van Rotterdam vliegen voortaan klimaatneutraal. Voor elke reis binnen Europa wordt 17 euro aan klimaatcompensatie betaald, voor retourtjes buiten Europa kost het 54 euro om de uitgestoten broeikasgassen te laten compenseren.
- **Launching customer.** Rotterdam gaat marktintroductie van nieuwe technieken stimuleren door zelf deze producten grootschalig in te kopen, als 'launching customer'.

- **Gescheiden afval.** Rotterdam gaat weer over op het gescheiden ophalen van gft-afval, om daar bio-energie uit te winnen.
- **Duurzaamheids-effect-rapportage.** Beleidskeuzen beïnvloeden duurzaamheid. Om te kunnen bepalen of en hoe een keuze bijdraagt aan een duurzaam Rotterdam of juist niet, wordt een duurzaamheids-effect-rapportage (DER) ontwikkeld, naar voorbeeld van de milieu-effect-rapportage.
- **Milieu-educatie.** Met het bijbrengen van milieubewustzijn kan niet vroeg genoeg begonnen worden. Zowel in het basis onderwijs als in het middelbaar onderwijs komt er meer aandacht voor milieu. Het budget voor natuur- en milieueducatie wordt flink verruimd.
- **Rotterdams Milieucentrum.** De gemeente gaat actief samenwerken met het Rotterdams Milieucentrum en laat zich adviseren over besparingsmaatregelen.
- **Groene leerstoel.** De gemeente Rotterdam zal een leerstoel 'duurzame economie' financieren aan de Erasmus Universiteit. In overleg met de Erasmus Universiteit wordt tevens getracht een studierichting 'duurzame economie' op te zetten.

3.1 Bedrijven

Een duurzame economie impliceert beperkingen voor vervuilende bedrijven, maar impliceert ook kansen voor duurzame ondernemers. Voor duurzame bedrijven zal Rotterdam een gunstig vestigingsklimaat scheppen. Per saldo zal de Rotterdamse economie er sterker door worden. De export van groene technologie is een groeimarkt. Hoe eerder Rotterdam daar bij is, hoe meer we er van kunnen profiteren.

3.2 Doelstelling

- In 2025 heeft de Rotterdamse industrie een energiebesparing gerealiseerd van 40 procent.

3.3 Voorstellen

- **Duurzame kansenzones.** Er komen acht duurzame kansenzones, waar innovatieve ondernemers en bedrijven gestimuleerd worden duurzame producten en technieken te ontwikkelen.
- **Vergroening van Botlek en Pernis.** De Botlek en Pernis worden omgevormd tot productiefabrieken van bioplastic en duurzame biobrandstoffen.
- **Een duurzaam RDM-terrein.** Het RDM-terrein wordt een brandpunt voor initiatieven op het gebied van duurzame innovatie. Hiermee wordt de wetenschappelijke ontwikkeling in Rotterdam gestimuleerd.
- **Energiereductie grote bedrijven.** Is het jaarlijkse energieverbruik van een bedrijf groter dan 50.000 m³ aardgas en/of 100.000 kWh, dan moeten bedrijven een energieonderzoek uitvoeren. Alle energiebesparende maatregelen die zich binnen vijf jaar terugverdienen moeten worden uitgevoerd.
- **Strengere voorwaarden milieuvergunningen.** Bedrijven krijgen alleen nog een milieuvergunning als zij zich conformeren aan de stedelijke klimaatdoelstelling om klimaatneutraal te zijn in 2040.
- **Groene intermediair.** Bedrijven die wat aan elkaars reststoffen (water/warmte/CO₂) hebben, worden aan elkaar gekoppeld. De gemeente stelt een 'groene intermediair' aan die de rol van 'koppelaar' gaat vervullen.
- **Innovatiefonds.** Jaarlijks stelt de gemeente 5 miljoen euro beschikbaar voor innovatieve ontwikkelingen op het gebied van milieu. Vanuit het fonds wordt zowel geïnvesteerd in ontwikkeling van nieuwe technologie als in de marktintroductie.
- **Meer risicokapitaal voor groene 'technostarters'.** De gemeente stelt meer risicokapitaal beschikbaar voor het verstrekken van leningen aan startende bedrijven die werken aan groene innovaties (groene 'technostarters'). De fondsen die risicokapitaal verstrekken, krijgen daarvoor meer budget te krijgen.
- **Belastingvoordeel voor bedrijven die zich richten op milieu-innovaties.** Rotterdam dringt er bij het Rijk op aan van het huidige belastingvoordeel (via de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk, WBSO) voor bedrijven die zich richten op milieu-innovaties te verdubbelen. Jonge bedrijven die groene innovaties ontwikkelen, krijgen recht op extra korting op de af te dragen loonbelasting en premies.

- **Steunpunt duurzaam ondernemen.** Er komt een steunpunt waar ondernemers terecht kunnen met vragen over energiebesparing, duurzame energie en duurzaam ondernemen.
- **Uitbreiding van het warmtebedrijf.** Alle Rotterdamse huishoudens en bedrijven worden in de komende 10 jaar aangesloten op het warmtebedrijf.
- **Zeppelinhaven.** Rotterdam Airport ontwikkelt zich tot Zeppelinhaven. Rotterdam biedt plaats aan de technologische ontwikkeling van schone luchtschepen.
- **Formule 0.** Rotterdam faciliteert een Formule 0 circuit waar jaarlijks waterstof-race-auto's het tegen elkaar opnemen. Net als de Formule 1 de aanjager is voor innovatie in de fossiele auto-industrie moet de Formule 0 de aanjager worden voor innovaties in de duurzame auto-industrie.

4.1 Energieproducenten

Op het gebied van energieproductie valt heel veel winst te boeken. Door de restwarmte en CO₂ van de huidige industrie slim te benutten. En bij nieuwe ontwikkelingen consequent te kiezen voor duurzaamheid. Geen stappen terug, dus geen nieuwe kolencentrales, maar alleen nog duurzame elektriciteitsopwekking, zoals een windmolenpark in de Noordzee.

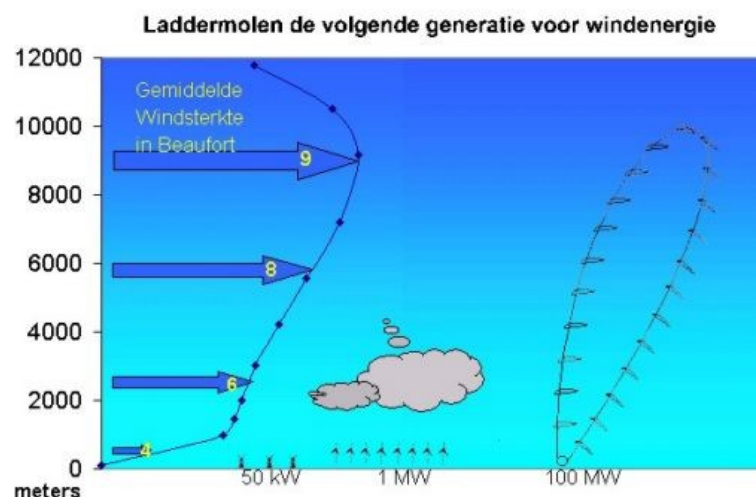

4.2 Doelstelling

- In 2020 is 30 procent van de energie afkomstig van duurzame energiebronnen.

4.3 Voorstellen

- **Windmolenpark voor de kust.** Er komt een windmolenpark voor de kust, dat goed is voor minstens 2 gigawatt per jaar.
- **CO₂ opslag bestaande industrie.** De uitstoot van bestaande industrie wordt zoveel mogelijk beperkt door te gaan experimenteren met de techniek van CO₂ afvang en opslag.
- **Getijdenenergie.** We gaan energie winnen uit de golven. Door middel van gigantische 'slangen' die voor de kust drijven en energie halen uit de branding. 2 slangen wekken samen genoeg elektriciteit op voor 1.000 huishoudens.
- **Zonne-energie.** Er komen nieuwe subsidiemogelijkheden om het gebruik van zonnepanelen zo veel mogelijk te stimuleren, zowel bij burgers als bij bedrijven. De energiebedrijven gaan dit samen met de gemeente Rotterdam faciliteren.
- **Waterstofeconomie.** Rotterdam wordt marktleider op het gebied van productie, innovatie en distributie van waterstof.
- **Burgers kunnen energie leveren.** Eneco geeft klanten met bijvoorbeeld zonnepanelen of een windmolen de mogelijkheid zelf energie te leveren aan het elektriciteitsnet. Op die manier gaat overtollige energie niet verloren en stimuleer je burgers zelf duurzame energie op te wekken.
- **Wijkenergiecentrales.** Rotterdam start een experiment met decentrale (duurzame) energievoorziening in wijkenergiecentrales.
- **Duurzame biobrandstoffen.** Rotterdam stelt zich tot doel dat zij in 2015 marktleider is op het gebied van de veelbelovende nieuwe generatie biobrandstoffen. Rotterdam heeft hiervoor een goede uitgangspositie vanwege de grote chemiesector.
- **Laddermolen.** Wubbo Ockels krijgt alle ruimte om zijn laddermolen in Rotterdam te ontwikkelen. De Laddermolen is een geheel nieuw concept om windenergie van grote hoogte (1-10km) te exploiteren.

5.1 Scheepvaart

In de scheepvaart is door middel van relatief simpele ingrepen grote milieuwinst te boeken. Terwijl auto's, motoren en vrachtwagens al tientallen jaren aan regels moeten voldoen, gelden er voor de zeescheepvaart nog altijd geen regels voor het terugdringen van de luchtvervuiling. De Rotterdamse haven kan als marktleider in Europa bij uitstek een rol spelen bij het schoner maken van de scheepvaart.

5.2 Doelstelling

- In 2020 zijn de emissies van zee- en binnenvaartschepen met 60 procent verminderd.

5.3 Voorstellen

- **Schone schepen krijgen korting op havengelden.** Het systeem voor gedifferentieerde havengelden wordt uitgebreid, schepen die kunnen aantonen dat ze gedurende langere tijd met laagzwavelige brandstof (<1 %) hebben gevaren en/of een NOx-katalysator hebben ingebouwd krijgen een fikse korting. Vieze schepen betalen een fors hoger havengeld (de vervuiler betaalt)
- **Walstream.** De voorzieningen voor walstream voor de binnenvaart en zeeschepen worden sterk uitgebreid, ook de cruiseschepen worden aangesloten op walstream. Waar een walstreamvoorziening is worden schepen verplicht daarvan gebruik te maken.
- **Duurzame havendagen.** Bij de wereldhavendagen wordt extra aandacht besteed aan duurzaamheid en groene innovaties in de haven. Dit is bij uitstek een kans voor de haven om zich bij een groter publiek te profileren als schone en groene haven.
- **Lobby in Brussel.** Rotterdam gaat de binnenvaartorganisaties actief ondersteunen bij hun lobby in Brussel om op zeer korte termijn op dezelfde laagzwavelige dieselolie over te gaan als door het wegvervoer wordt gebruikt.

6.1 Verkeer en vervoer

Mobiliteit hoort bij onze moderne samenleving. We reizen om te werken, te leren, te ontspannen en elkaar te ontmoeten. Dat alles heeft grote invloed op hoe wij leven. Vaak is die invloed positief, maar helaas zijn er ook forse nadelen. Het verkeer levert een grote bijdrage aan de stedelijke CO₂-uitstoot.

In Rotterdam is het aandeel van het openbaar vervoer (tram, metro, bus en trein) in de totale mobiliteit nu slechts 14 procent. Er gaan bijna drie keer zoveel mensen met de auto als met het OV. In de spits liggen de cijfers nog iets hoger (vier keer zoveel mensen met de auto). In steden als Wenen, Helsinki, Stockholm en Praag gaan in de spits meer mensen met het OV dan met de auto. De aanleg van snelle metro/tram-achtige systemen heeft in veel steden het aandeel van het openbaar vervoer sterk doen groeien, bijvoorbeeld in Karlsruhe en Straatsburg. Dit kan ook in Rotterdam.

Daarnaast moet er in Rotterdam veel meer aandacht komen voor de fietsers. Fietsen is namelijk niet alleen zeer milieuvriendelijk en energiebesparend, maar ook nog goed voor de gezondheid.

Gewenste verschuiving in personenvervoer

	Modal-split 2005	Modal-split 2025
Auto	40%	5%
Openbaar Vervoer	14%	25%
Fiets	16%	35%
Lopen	27%	33%
Overig	3%	2%

6.2 Doelstelling

- In 2025 vindt 95 procent van de vervoersbewegingen plaats per voet, fiets of openbaar vervoer.

6.3 Voorstellen

- **Fietsgebruik bevorderen.** De gemeente gaat het fietsgebruik op alle mogelijke manieren bevorderen. De fietsroutes in de stad worden fors uitgebreid en de kwaliteit van de fietspaden wordt flink verbeterd.
- **Volwaardig openbaar vervoer.** Het openbaar vervoer wordt een volwassen, volwaardig systeem als alternatief voor de auto. Iedere inwoner van Rotterdam moet binnen een kwartier met bus, tram of metro op een intercitystation kunnen zijn. De stad is via een frequent bereden spoornet verbonden met omliggende regio's en de rest van Nederland. De HSL verbindt Rotterdam daarnaast ook nog met België en Frankrijk.
- **Schoon openbaar vervoer.** Het openbaar vervoer in Rotterdam wordt hybride en gaat rijden op aardgas of waterstof. Bij het vaststellen en verlenen van de concessies wordt dit een harde voorwaarde.
- **Schone taxi's.** De taxi's in Rotterdam worden hybride en gaan rijden op aardgas of waterstof. Het aantal fietstaxi's wordt fors uitgebreid.

- **Verbod op vuile vrachtwagens.** Er komt een verbod op vervuilende vrachtwagens (alles minder dan de euro 5 norm).
- **Gedifferentieerde parkeertarieven.** Er komen gedifferentieerde parkeertarieven naar mate van vervuiling. Schone auto's krijgen korting en vervuilende auto's betalen meer.
- **Parkeermeters op zonne-energie.** Binnen 10 jaar worden alle parkeermeters in de stad vervangen door parkeermeters op zonne-energie, die zelf-voorzienend zijn in hun energieverbruik.
- **Vrachttams.** Voor de distributie van goederen binnen de stad wordt een experiment gestart met het gebruik van vrachttams.
- **Groen tanken.** Bij elk pompstation komen aardgasvulpunten en bio-ethanolpompen, zodat mensen makkelijker schoon kunnen tanken.
- **Schone distributie.** Distributie vanuit havengebieden gebeurt zoveel mogelijk per spoor en water, in plaats van per vrachtwagen.

7.1 Woningen

Tot 2020 worden er 56.000 nieuwe woningen in Rotterdam gebouwd. We moeten er voor zorgen dat er vanaf de tekentafel al aandacht is voor energiebesparing en duurzame innovatie. Die energiebesparing kost relatief weinig geld. En Rotterdam is bij uitstek een stad waar vernieuwende initiatieven op dit gebied een plaats kunnen vinden. Maar ook in de bestaande bouw is nog een wereld te winnen. Dit moet wel laagdrempelig worden aangepakt, omdat het hierbij vaak om particuliere eigenaren gaat.

Ambitie is om in 2020 alle Rotterdamse woningen klimaatneutraal te krijgen. Te beginnen met de nieuw te bouwen wijk Parkstad en andere nieuwbouwwijken. En daarna ook de bestaande voorraad.

7.2 Doelstelling

- In 2020 zijn alle Rotterdamse woningen klimaatneutraal.

7.3 Voorstellen

- **Actieprogramma dubbel glas.** Er komt een actieprogramma om in 10 jaar tijd alle woningen in Rotterdam van dubbel glas te voorzien.
- **Groene renovatie.** Samen met woningbouwcorporaties komt er een groen renovatieprogramma om sociale huurwoningen energiezuinig te maken. Dat is dubbele winst: goed voor het milieu én een lagere energierekening voor mensen met een krappe beurs.
- **Groen opzoomen.** Het stimuleren van energiebesparing bij bewoners van bestaande bouw moet je laagdrempelig aanpakken. Daarvoor komt er een energie-variant van het opzoomen.
- **Keurmerk duurzaam wonen.** Bewoners kunnen gratis advies inwinnen over maatregelen om hun woning energiezuiniger te maken. Na het treffen van de maatregelen krijgen ze het keurmerk duurzaam wonen.
- **Steunpunt duurzaam (ver-)bouwen.** Hier kunnen burgers informatie krijgen over de verschillende mogelijkheden op het gebied van duurzaam bouwen.
- **Aanscherping Energieprestatienorm.** Rotterdam hanteert voor nieuwbouwwoningen voortaan een energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van 0,6. Het wettelijke minimum in het Bouwbesluit is 0,8.
- **Energie neutrale woonwijk.** Parkstad wordt de eerste energie neutrale woonwijk. Daarna zullen ook andere nieuwe woonwijken zo worden gebouwd dat ze zelfvoorzienend zijn.
- **Duurzame bouwmaterialen.** Rotterdam gaat het gebruik van duurzame bouwmaterialen, zoals duurzame heipalen (lichtgewicht heipalen) en duurzaam cement stimuleren.

8.1 Burgers

Om Rotterdam echt op de kaart te zetten als stad waar het energieverbruik serieus wordt aangepakt, moeten niet alleen de gemeente en het bedrijfsleven maatregelen nemen, maar ook de inwoners van Rotterdam. Alleen als we het met zijn allen gaan doen, kunnen we echt een spectaculair verschil maken. Daarom moeten er ook maatregelen worden genomen om energiebesparing voor de inwoners van Rotterdam aantrekkelijk te maken.

8.2 Doelstelling

- In 2015 is het energieverbruik van de Rotterdamse huishoudens teruggebracht met 50 procent.

8.3 Voorstellen

- **Energiebonus.** Burgers krijgen een energiebonus als ze streepjescodes van energiezuinige producten inleveren (bijvoorbeeld spaarlampen) of overstappen op groene stroom.
- **Energiesubsidie.** Voor het plaatsen van zonnepanelen, zonneboilers, windturbines en waterpompen komen er nieuwe subsidiemogelijkheden. Waar nodig wordt de welstandsparagraaf aangepast, als het plaatsen van dergelijke installaties op problemen stuit.
- **Ecopoint.** Verspreid over de stad komen er 25 ecopoints: plaatsen waar burgers terecht kunnen voor producten en diensten die op duurzame wijze geproduceerd en (her)gebruikt worden.
- **Klimaatmuseum.** In het centrum van Rotterdam komt er een klimaatmuseum waar nieuwste ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie te zien zijn.
- **Klimaatklok.** Op de Coolsingel komt een 'klimaatklok' die het aantal dagen aftelt tot het moment dat Rotterdam klimaatneutraal is (12.000 dagen) en die de actuele stand van de CO₂-reductie weergeeft.

9. Tijdpad

- Voor 1 juni 2007 vindt een nulmeting/berekening plaats van de huidige CO₂-uitstoot binnen Rotterdam.
- Jaarlijks rapporteert het college over de resultaten van het voorgaande jaar en de maatregelen voor het komende jaar.
- Per jaar wordt een CO₂-reductie van minimaal 3 procent gerealiseerd.
- In 2010 is de gemeentelijke organisatie CO₂-neutraal.
- In 2015 is het energieverbruik van de Rotterdamse huishoudens teruggebracht met 50 procent.
- In 2020 zijn alle Rotterdamse woningen klimaatneutraal.
- In 2020 zijn de emissies van zee- en binnenvaartschepen met 60 procent verminderd.
- In 2020 is 30 procent van de energie afkomstig van duurzame energiebronnen.
- In 2025 heeft de Rotterdamse industrie een energiebesparing gerealiseerd van 40 procent.
- In 2025 vindt 95 procent van de vervoersbewegingen plaats per voet, fiets of openbaar vervoer.
- In 2025 is de uitstoot van CO₂ in heel Rotterdam met 50 procent gereduceerd.
- In 2040 is Rotterdam volledig klimaatneutraal.